

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyilttár sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői Iroda
és
kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési felhívás

„KÖZÉRDEK“ XVI. évfolyamára.

Lezajlottak a millenniumi év öröm-
ünnepei. Beállottak ismét a munkásság
hétköznapijai. Lelkünkben megmaradtak
a verőfényes ragyogásnak sugarai, az
örömmámor felmagasztaló érzelmei s
ezek teszik munkánkat édesebbé, törek-
véseinket reményteljesebbé. A politikai
hírlapírók komoly feladatai komoly mun-
kát kívánnak. Nemcsak a sajtóbírósnak
tartoznak felelősséggel, hanem első sor-
ban olvasó közönségüknek pártkülönbség
nélkül; annak az olvasó közönségnek, mely
a hazafias szabadelvű nemzeti politika
barátja és a különböző hatáskörben hat-
hatós érvényre emelője. Ennek az olvasó
közönségnek a multból örökségül ma-
radott nagy és nemes ideáljait kell szol-
gálni; ezeket kell terjeszteni, beoltani
a szivekbe és fejleszteni, hogy együtt
érezve, mindnyájan együtt munkálhas-
suk a haza új ezredévének boldog jö-
vendőjét.

A „Közérdek“ a maga szerény
eszközeivel szintén e nagy és komoly
kötelességet igyekezik betölteni. A mi
nehéz viszonyaink között soha sem té-
vesztette el ozélját, és erejéhez mérten
mindig teljesítette feladatát a hazafias,
szabadelvű, nemzeti irányu politika szol-
gálatában. Vármegyénk, városaink, köz-
ségekünk közművelődési és közgazdasági
előhaladása, a társadalmi közélet föllep-
dítése mindig meleg szószólókra talált
a „Közérdek“ hasábjain. Hű króni-
kásai igyekeztek lenni a kornak, mely-
ben élünk, és gondos magvetői a jövő-
nek, melyért dolgozunk.

E feladatokat kívánjuk teljesíteni a
jövőben is. Munkatársaink buzgalma fo-
kozottabb mérvben fog megfelelni köz-
önségünk igényeinek s ezzel szemben
reméljük, hogy olvasó közönségünk is
hathatósabb pártfogásában fogja részesi-
teni a „Közérdek“-et, melynek szer-
kesztésében dr. Ebergyényi Sándor mint
főmunkatárs fog kiváló részt venni.

Nagy-Enyed, 1896. december hó.

A „Közérdek“ szerkesztősége:

Dr. Magyar Károly. Török Bertalan.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt — kr.
Félévre 3 „ — „
Negyedévre 1 „ 50 „

Az előfizetési pénzek Cirner és Ling-
ner kiadó céghez küldendők, kik a lap
csinos kiállítása és pontos szétküldése
felől gondoskodni fognak.

A szeretet ünnepén.

„Dicsőség Istennek az égben,
Béke az embereknek a földön!“

A téli ködön, a borongós láthatáron
a vallás szent vigaszának fénye hat ke-
resztül, a dermedt hidegben a szere-
tet tüze melengeti fel a kebleket, hir-
detvén a kereszténység legmagasztosabb
ünnepét — a karácsonyt, az em-
beriségnek legideálisabb ünnepét — a
szeretet ünnepét.

Ez ünnep csodás ereje egyesíti a
gazdagot a szegénnyel, mindnyájunk
keblét egy érzés tölti el és a világ ke-
reszténységét a vallás szent igéje fűzi
egymáshoz és mint egy gondolatban
oda vezet a bethlehemi jászolhoz, a
melyben most született az isteni kis-
ded, az emberiség megváltója.

TÁRCZA.

Karácsonyi álom.

— Busse. —

Karácsony estéjén
Igaz gyermekszívvel
Sok szép álmot szőttünk:
Tiszta boldogságról,
Édes szeretetről
Szólt a reménységünk.

Oh te fehér galamb,
Te égi szép madár,
Szálj te ide újra!
A hideg keblekbe
Csak egy reményt önts,
Hogy szívük felgyujtsa.

Tán felenged újra
S kisüt majd sugára
A tüzelő napnak;
S boldogtalanságról,
Embergyűlöletről
Nem panaszkodhatnak.

Szóllósi Jenő.

Villamoson.

A villamoson ültem épen
És senki . . . senki nem volt velem —
Csupán én valék egyedül . . .

S míg a nyomasztó éji csendben
Bús magányomban elmerengtem,
Kinéztem hosszan, merevül . . .

És egyszerre az éji ködben
Egy karsu nő tűnt fel előttem,
Amint az utcán elhaladt —
Liljom alakja ingott-lengett,
Haján glóriás fény derengett . . .
S megszerettem egy perc alatt.

S hogy néztem tovább eltűnődve,
Lámpafény villant be a ködbe —
És végigömlött termetén . . .
. . . A gép repült, — és messze távol —
A lámpa fényes udvarából
Egy csunya, vén arcz tűnt elém.

És újból hosszan elmerengtem . . .
Hisz a nyomasztó, éji csendben
Csupán én valék egyedül . . .
Fájó szívemben nagy űr támadt
És elfogott a méla bánat,
Hogy minden . . . minden elrepül . . .

Pakots József.

Igézet.

Szeretsz?! — Én nem hiszem!
Hiába osztod forró csókodat;
Égő nyomán bizalmam nem fakad.
Átlátok lelkeken,
Amely könnyelmű, hűtelen.

Te esküszöl?! — Ne tedd!
Igéző esküd csalfa délibáb,
Mely egyre csábit, csak tovább, tovább!
S nem ad csak kinokat,
Ha a varázslat szétszakad.

S mégis szeretlek én,
Bár jól tudom, hogy hű szerelmemet
Kaczér sugárral nézi csak szemed,
S kacagni fogsz talán
Megtört szívem utolsó sohaján.

Zsüllike.

Dalok.

I.

Tudod e, hogy a kít szeretsz te.
Egy könnyelmű poéta lelke,
S hogy annak tiszta, merész szárnya
Nem vergődik a földi sárba.

A tied is magasra reppen,
Nem jut oda más, csak mi kitten,
A többiek csak sejtve mondják,
Hogy oda fenn van a mennyország . . .

II.

Hollószárnyak csattognak felettem,
Kora ifjan de megöregedtem;
Amikor még virágok közt járnék,
Miért ejt meg a sötét, az árnyék?

A kereszténység imája felemelkedik az Éghez, hálaimát rebege a Fiu Isten földre jöveteléért, ki azért szállott a földre, hogy emberré legyen és azért lett emberré, hogy az embereket a szeretet szent tanaira oktassa.

Tudta, hogy mint embert jobban megértik s hathat a saját példaadásával; azon volt, hogy meggyujtsa az emberi szívekben a szeretet tüzét, mint az emberek legmagasztosabb érzelmét, ne mesítse az emberi lelket az ideális eszmék befogadására, fogékonnyá tegye a jóra és nemesre.

A keresztények szeme az égifény felé fordul, mely az eszményi világosság megszületését hirdeti és csodás misztériumával jelenti az emberiségnek isteni megváltását.

Ez égifény besugározza az egész világot, behatol a szegény gunyhójába úgy, mint a gazdag palotájába, és boldogságot, meglepedést visz mindenhol, meggyujtja a karácsonyfák millióinak gyertyácskáját, hogy az ünnep magasztos fényét jelezzék annak a családi szentélynek, mely ma összegyűjtötte szeretett övéit, hogy örömben ünnepelje meg a megváltás magasztos ünnepét.

Titokzatos érzés fogja el az emberek szívét.

Az emberi szívek megnyílnak, hogy magukba vehessék azt a szeretetet, mely az embert Istenhez hasonlóvá teszi, és nyugalmat önt a szívekbe, hogy az életnek örülhessenek és vidámságot ölt az emberi kebelbe, hogy elviselhetőbbé tegye az életküzdelmet.

Van-e oly sivár lélek, akit a mai ünnep hangulata meg ne ihletne? Ma,

midőn ránk veti árnyékát a boldogság aranyos fája, melyen ott tündököl a szeretet, az emberiség legmagasztosabb költészete, az a szeretet, amely nem csak vallásos erővel bír és nem csak a kereszténység szívében tud lángot gyújtani, de belopódzik az egész emberiség szívébe, hogy a szeretet melegevel mint legerősebb kapcsolással egymáshoz fűzze az embereket.

Ezért a karácsony nemcsak a kereszténység ünnepe, mely a Megváltó születését ünnepli, hanem egyuttal az egész emberiségé, mert ez a szeretet ünnepe, mely egyenlővé teszi embert az emberrel.

A hólepte föld, a zuzmarás fák, a téli égen fénylő csillagok és a bugó szél nem csak a keresztények ünnepét hirdeti, hanem az egész emberiséget békére, lelki nyugalomra és szeretetre inti.

Legyen ez ünnep mindnyájunknak kedves, üljük meg áhitattal és kegyelettel, osztozkodjunk örömben és boldogságban egyaránt és emléket őrizzük meg az idők végtelen során át, addig, míg csak emberi szív dobog e földön.

Béke és szeretet legyen velünk az ünnepeken!

Alsófehérvármegye a millennáris évben.

Még néhány nap és a történelmünkben oly nevezetes szerepet játszó 1896. év lejárt. Most, a szeretet ünnepén, a mindennapi gondoktól menten, egy rövid visszapillantást vehetünk az év lefolyt eseményeire és különösen arra, minő szerepet játszott vármegyénk ezen, hazánk minden egyes polgárára nézve oly becses, nevezetes évben.

Jó auspicziumok mellett kezdődött az év; a vármegye régi kipróbált, de ujonan meg-

választott tisztikara új év napján kezdette meg működését, és azon jelenség, hogy a régi tisztviselők a vármegye közönségének bizalmából ujjal, egyhangulag választottak meg, legszebb bizonyítékát képezte annak, hogy a tisztikar megállta helyét a multban és teljesíteni lelkiismeretesen kötelességét a jövőben.

Ugyane napon lépett életbe a közgazdasági téren oly fontos szerepet játszó Alsófehérvármegyei gazdasági egyesület, mely már ez évben életképességéről tett tanúságot és gazdasági életünknek fontos tényezőjévé vált.

Az év első hónapjait minden téren a szorgalmas, tevékeny élet töltötte be; még fehér hó fődte az anyaföldet és már megindult vármegyénkben is az előmunkálat a millennáris év méltó megünneplésére. A vármegye tisztikara, közéletünk intézői kora tavasszal már megindították a mozgalmat, hogy a vármegye régi híréhez méltóan ünnepelje meg a haza fennállásának ezredik évét. De a tevékenység nem abszorbeálta megyei életünk egész munkásságát, mert más téren résen állani, munkálkodni kellett magyar hazafiságunk, tiszta társadalmi életünk érdekében is.

Csak dicsőre lehet vármegyénkre nézve, hogy épp a millennáris év elején kellett sikra szállania a megtámadott hazafiság érdekében. Az erdélyi részek némely helyein plántált és terjesztett tűző nemzetiségi fészkelődéseknek szele érintette vármegyénk határait is, és épp ezért résen kellett lennünk, nehogy ezen éppen nem veszélyes ugyan, de társadalmi békénket veszélyeztető áradat terjedését meggátoljuk és vármegyénkben lehetetlenné tegyük.

A tavaszi közgyűlések ezen nemes küzdelmeink tanujelét. Az itt elhangzott beszédek, a vármegye közönségének hazafias, férfias magatartása már csirájában előjuttatta az alkotmányos, hazafiatlan áramlatot és megmentette társadalmi békénket.

De az elért győzelem után nem volt idő a pihenésre; már közelgett a millennáris ünnepélyek ideje, igyekezni kellett, hogy Alsó-

Szívémben még az ő képe ott van,
Szerelmi láz izzó lángra lobban,
Még csókolnám, még ölelném őtet.
Miért szövik már szemfedőmet?

III.

És megszakad már bus, beteg szívem,
Kezed kezemben többé nem pihen,
Oh, mért kell itt maradnod egyedül,
Szemedben is, tudom, könny könnyre gyül.

Meghatva mondják majd az emberek,
Hogy költő volt, mert nagyon szeretett,
S a te szerelmed fon babért reám:
Igy szeretni költőt lehet csupán.

IV.

A szent írásban több helyt írva áll,
Hogy nagy pihentető a vén Halál,
De engem ott se kísér nyugalom,
A sírnak éjét néha ott hagyom.

Csillagsugáros, nyári estelen
Addig susogok neked, kedvesem,
Míg csak megértve lelke szózatát,
Követed még a poklok is át.

Kerekes Andor.

Még semmi...

— Elbeszélés. —

A „Közérdek” számára írta: Molnár Gyula.
Ott állott az ablak mellett és bámulta a jégvirágok változatos halmazát. Majd idege-

sen elkezdett finom ujjával dobogtatni: egy kissé unta magát. A szoba kandallójában vidám pattogással égtek a bükkfahasábok, kellemes meleget lövelve szét a szobában.

E pillanatban felnyílt az ajtó és azon egy hatvan év körüli, tagbaszakadt öreg ember lépett be, ki leánya felé sietett.

— Jó napot, Klára! Hogy vagy kis kincsem? — kérde Tamásffy Imre a leányától.

— Jó napot apuskám! — felelte a leány, atyját hévvel megcsókolva. — Ki akarnék lovagolni!

Tamásffy megczirogatta a leánya rózsás arcát és gyöngéden szólt:

— Megint egyedül? Lásd, félek attól, hogy mindig egyedül lovagolsz ki... Még valami bajod eshetik, bár elismerem az én kincsem kiváló lovaglási talentumát, de mégis... Magaddal vihetnéd Jenőt...

— Soha! — kiáltá érélyes hangon a leány.

— Nono — nevetett az apa — már megint czivódtatok egymással?... Az én legjobb kis leánykám nem tud sehogy sem kijönni az én legjobb emberemmel?... Különös!... tette hozzá rejtélyes czélzattal.

— Apus, higye el nekem, hogy Jenővel nem tudok sehogy sem kijönni... Hiszen ez egy rettenetes önhitt, elbizakodott ember, ki mintegy jégokat formál reám!... Apa, én — én egyszer pofon ütöm!... És

a lányka sirva fakadt; göndör fürtös fejét védelmet keresve fektette apja vállára.

— Tehát megint megbántott?

— Oh! hisz ez valami borzasztó! Azt hiszi, hogy gyermek vagyok, valami játékszer, melyet kénye-kedvére forgadhat az ember? Nézd, tegnap is összevesztünk, de ma... Tudod, mit mondott?... Azt mondta, hogy ő már nem bírja tovább, kénytelen lesz fegyverszünetért esedezni, felhagy boszantással, mert szeret és kell, hogy én is úgy szeressem, mint ő engem. Megmondtam, hogy abból nem eszik... Kikaczagott, mikor azt mondtam neki, hogy soha, de soha sem fogom szeretni, még csak rá sem tudok nézni... Erre így felelt: Lásd Klára, csak akarnom kellene, hogy megcsókolj, de várok vele... Oh apus, változtass e dolgokon, mert... mert...

És Klára szemeiből csak úgy ömlött a könny.

— No, ne sirj, gyermekem, — vigasztalta az apa — majd segítünk valahogy a dolgon... Összeszidjam tehát Jenőt?...

— Csak azt ne, apa!... Jenő képes lenne élénk szemrehányást tenni e miatt!... Azt mondaná: maga már megint panaszkodott, lám, sokkal büszkébbnek tartottam, semhogy ilyenekre képesnek hinném!... Nem, nem, apa!... Távolítsd valamiképp el... Küldd e utazni...

fehér vármegyét az ünnepélyek kezdete készületlenül ne érje. Megállapított a bandériumban leendő részvétel tervezete, kiadott az adakozásokra szóló felhívás; a gazdasági egyesület mintáit gyűjtögette, készült a millennárius közgyűlés tárgysorozata, a megye, városaink, községeink lázas tevékenységet fejtettek ki, hogy az ezredév ünnepélyeiben méltóképp résztvehessenek. A központban Zeyk Dániel főispán, az összes tervezetek teremtő lelke, a millennárius mozgalmak lelkes vezetője, intézkedik és oldalánál egy lelkes gárda fut-fárad, hogy nemes intencióit keresztül vigye. Városainkban a város polgármesterei, az egyes intézetek vezetői a járásokban a főszolgabírák tesznek meg minden lehető, hogy a millenniumot fényesen ülhessék meg.

Ily lázas tevékenység között telt el a tavasz; és midőn május hó 2-án a székes fővárosban megnyiták a kiállítás kapui, elkészültünk mi is előmunkálatainkkal és szintén megkezdhetjük millennárius ünnepélyeink sorozatát.

Vármegyeszerte a kulturintézetek millennárius ünnepélyei nyitották meg a sorozatot. Követték ezt a városok diszközgyűlései és május hó 14-én a vármegye diszközgyűlése az ev. ref. templomban.

Öröm, ünnepélyes hangulat, meglegedés jellemezte az ezredik év legszebb hónapját, a májust, és midőn június hó elején a vármegye lakossága tömegesen rándult fel a fővárosba, hogy a bandériumban gyönyörköd-hessék, mi már egy hazafiasan, ünnepélyesen és lelkesen megtartott ünnepélyesorozatra tekinthetünk vissza. És mit szóljunk a bandériumról? Láta ezt ország-világ; tudjuk mindnyájan, hogy a mi bandériumunk egyike volt az erdélyi megyék legszebb bandériumainak, sebesebben dobogott szívünk, örömmámor fogott el, midőn felvonulni láttuk megyénk színeit, és örökké emlékeztetessé lesz előttünk azon dicsőség, melyet vármegyénk fiai ezen örökké nevezetes közjogi aktusban részünkre szereztek.

Amint kezdtük, nemzeti ünnepünk nagyságához mértén töltöttük a szorosabb értelemben vett millennárius hat hónapot. A legkisebb disszonancia sem zavarta meg ünneplő lelkünk hangulatát; az első sárguló falevéllal beköszöntöttek az ezredév utolsó bucsunapjai is; de ezek sem multak el öröm nélkül, mert meghozták részünkre az ország elismerését, a kiállítás elismerő és dicsérő okleveleit.

A vármegye őszi közgyűlésének jutott végül osztályrészül az utolsó millennárius ténykedés. E közgyűlésen számolt be a vármegye tisztikara a vármegye millennárius cselekedteiről és a vármegye közönsége e közgyűlésen fejezte ki hálás köszönetét az elért eredmények tulajdonképpeni faktorának: Zeyk Dániel főispánnak, a bandérium szervezése körül kiváló érdemeket szerzett Dr. Varró László és Dr. Varró Indárnak, a bandérium céljaira adakozóknak, a bandériumban részt vett tagoknak, az alsófehérvármegyei gazdasági egyesületnek és mindazoknak, kik a millennárius év méltó megünneplhetése céljából közreműködtek.

És ezzel elhangzott az utolsó akkordja a millenniumnak; nekünk most az év végén, az ünnep nyújtotta csend és nyugalomban, csak a visszaemlékezés, édes érzete maradt meg. De e visszaemlékezés nem hagyhat fájó érzést szívünkben; öröm, meglegedés tölt el, hiszen vármegyénk méltó részt vett a haza ezredéves ünnepében, méltóan mult-jához, elismeréssel ténykedett közre a haza dicsőségének, fényének emelésében.

Édes megnyugvással emlékezünk vissza tehát ez évre és ha az ezredik év megünneplése csak örömet szerez is, ez örömlükhöz járul más részről örömszópp is. Ez évben, az ezredik évben, ért súlyos csapás is, ez évben veszítettük el a theológiánkat. Fáj ez nekünk, fáj Alsófehérvármegyénknek és fáj Nagy-Enyed városának; de vigaszt meríthetünk e csapásból is, mert Nagy-Enyed város derék polgársága, megtartott népgyűlésében, megmutatta, hogy a csapást férfiasan ki tudja

állani, és nem mondott le azon reményéről, hogy igazságos küzdelmét végre is diadal fogja követni.

És ha most a visszaemlékezés pillanatában inkább is érezzük a veszteség feletti fájdalmat, ez év eseményei reménylenünk engedik, hogy amit veszítettünk, vissza fogjuk nyerni, miben pedig eddig is erősek valánk, a hazaszereteten, hazafiságban, azt ezután is imádozt hazánk erősítésére, boldogulására fogjuk felhasználni.

Ugy legyen!

Egy szép eszme.

Városi társadalmunk harminczhat ifju tagja január hó 9-én rendezendő táncszestélyük tiszta jövedelmének hovatartásáról tanácskozott. Csupa jótékony, nemes és így egyszerű hazafias czélokot pengettek; de észre lehetett venni, hogy egyik czél sem tudta megszerezni azt, amit az ifju lélek oly könnyen és szívesen befogad, valahányszor rá érdemes alkalma van: a lelkesedést, a tetszésnek közvetlen és imponáló erővel kitörő nyilatkozatát. Mintha szíveik valami szebb, valami nagyobb után való várakozással vágyakozással voltak volna eltelve.

És ime, egyszerre az örömmel elragadó áradata tört ki ellenállhatatlanul. Kipattant burokjából az eszme, melynél szebbet, megfelelőbbet egyik sem álmodott. Megjelent közöttük Erdély legnagyobb fejedelmének, Bethlen Gábornak méltóságos alakja, s emlékeztetükbe hívta a dicsőséges tettek egész sorozatát, melyeket ez a magyar hőrsz harczterén és békében végezett. Aki fejedelemségét a köröskörül élállódó veszedelmek közt is, egyetlen megbízható szövetséges nélkül is európai fontosságú államná emelte. A ki nemes és üdvös tetteinek érdemére a legnemessebbel és legüdvösebbel tette fel a halhatatlanság koronáját 1629-ben, midőn főiskolájának gazdag vagyoni alapját megvetette. Aki iránt legmaradandóbb hálával épen Enyed városa tartozik, amelyet ezen első rangú kulturális intéz-

— Hát annyira nem szereted az én fiamat? . . .

— Oh! apa, ha engem szeretsz, mentsd meg éányodat! . . .

Panasz, őszinte vád hangzott ki szavai-ból. Tamásffy maga is elmosolyodott és leánya észre is vette apja derült vonásait.

— Apa csak mosolyog mindezeket! . . .

— Nem, leányom, majd komolyan gondolkodom arról, miltévé legyek . . . De megyek dolgomra! . . . Jó mulatást, kincsem és ne izgasd fel többé magad, majd megtalálom a helyes megoldást . . .

Megcsókolta leányát és távozott.

Persze az öreg Tamásffynak nem volt egyéb dolga, mint a lépcsőn feljövő Jenőnek elmondani a dolgot, hozzátéve:

— Most menj be fiam és vigasztald meg Klárát, ki úgy sir, mint egy gyermek! . . . Elégge benőtt a fejed lágya, hogy meg tud itélni, mit kell ilyenkor egy fiatal embernek tenni . . . Egyébként Klára ki akar lovagolni; szeretném, ha vele mennél . . . Szervusz fiam! . . .

— Felkeresem Klárát, bácsi, és kilovagolok vele.

A fiatal ember gondolkozva haladt fel a lépcsőn és halkán kopogtatott a leányka szobájának ajtaján.

Tamásffy Imre gazdag gyáros volt, ki most egyik mintaszerűen kezelt birtokán töl-

tötte a telet. Régi magyar nemesi családból származott az öreg ur, de bizony, mint az elszegényedett család utolsó sarja, nem élhetett meg ősei birtokából, hanem mint közönséges munkás ember, hangyaszorgalommal gyűjtötte össze vagyonát. Szülei korán elhalva, az árva korán került egy kitűnő ruhafestőhöz, hol mesterségét elsajátítva, megszokta kerges kézzel keményen dolgozni a létért, melyért ősei éppen semmit sem tettek. A dolog embert csinált belőle. Keresett ruhafestő mester vált belőle. Egyik jó barátjával, kinek pénze volt, találmányát értékesítette és egy kartongyárat alapítottak, mely virágzott és dúsággá tette őket. Felesége, ki polgárcsaládból származott, egyetlen leánykával ajándékozta meg és alig tíz évi házas élet után hirtelen elhunyt. A gyáros Klára nevelésének szentelte minden idejét; atyai nagy szeretetében valóságosan bálványozta leányát, ki szemefénye volt.

A gyáros barátját és czégtársát Torbó Emilnek hívták. Francia származású ember volt Torbeau, de a leglelkesebb magyar ember vált belőle, ki hazájául immár Magyarországot, melynek édes kényerét ette, tisztelte, talán sokkal jobban, mint azok, kiknek szülőházuk volt. Valami példaszertü baráti kapocs fűzte össze a két czégtársat, oly benső, minőt talán regényekben mindig, az életben vajmi ritkán lelhetni fel. Torbónak

egy fia és egy leánya volt igen boldog házasságából. A leánya nyolcz éves korában halt el. Nemsokára követte az apja, ki halálos ágyán Tamásffyra bízta családját és vagyonát. Az özvegy asszony egyforma szeretettel nevelte fiát és Tamásffy leányát. Jenő nyolcz évvel idősebb volt Kláránál és anyjának legforróbb vágya az volt, hogy a szoros baráti kapocs még erősebbre fűződjék a gyermekek házassága által. Tamásffy osztotta nézetét; a gyermekek úgy is nevelkedtek, de a szép terv megvalósultát az asszony nem érte meg.

Minden a gyáros vállára nehezült, ki csak most tudta, minő bajos a gyerekeket nevelni. Leánya mellé nevelőnőt fogadott, a fiut egy internatusba adta, ki nagyon szép eredménynyel végezte a technikát és immár valóságos jobb kezévé vált az öregedő Tamásffynak.

Ügyes szőke fiatal ember volt, ábrándos kék szemekkel, de szilárd, imponáló akarat-erővel. Klárából, ki tizennyolczadik évében járt, szép, karcsu leányka fejlődött, barna, tündöklő szemei nemes büszkeségről tanuskodának. Dus fekete hajfürtei vetekedtek a holló szárnyával, elegáns arczocskája festő ecsetjére lett volna érdemes. Kellemes testtartása, biztos fellépése, művelt lelkülete képes volt mindenkit lekötöni, de természetének csak egy nagy hibája volt: daczos volt, akár

ménnyel egyszerű községből Erdély legjelentékenyebb városai közé emelt.

Ennek a férfinak, Erdély legnagyobb fiának az alakja jelent meg a tanácskozó ifjak körében és szoborszerű némaságából fölkelte azt az egyben szomorú és lelkes gondolatot, hogy Bethlen Gábornak új emléket kell Enyeden állítani, nehogy a régi, a harmadfél százados, a lassu, de biztos sorvadás útjára sodortatván, városunk jövő generációját a mult szép hagyományán kívül mi se emlékeztesse a hála örökös kötelezettségére.

S mindnyájan elbámultak, hogy ennek a nagyon is természetes gondolatnak csak most kellett megfogamzania. Valljuk meg, van is rajta bámolni való. Az erdélyi fejlődnek a mohácsi vésztől a Lipót diplomáig török, tatár, német és havasi hordák kalandor-tanyájául szolgáló kis országokat, a polgárháborúk ezernyi csapásai között, az elnyeléssel fenyegető diplomácia minden felforgató daczára is épsebben megőrizték; a magyar intézményeket, nyelvet, műveltséget és szokásokat a pusztulástól megmentették; fenntartották azt az oltárt, melyen a magyar alkotmányos szabadságnak ide szorult eleven szikrája élt, örök tűznek ápolták és élesztették, hogy ki ne aludjék soha, sőt kedvező szellő-fúvásra lángra lobbanjon s mindenfelé égő szentet szolgáltatthasson.

S ma még egyetlen emlék sincs az írott történelmi s egy-két elmosódott festményen kívüli, melyek ezen zaklatott kor derék szereplőit az utókor szemlélete elé állítanak. Pedig éppen nálunk, ahol a mult tanulságaira nagyon is szükség van, nem kicsinyelendő az azokra minél gyakortább külső emlékeztetés. „Segnius irritant animos demissa per aurem, quam quae sunt oculis subiecta fidelibus“, mondja Rómának böles költője. Mindössze is egy tervet ismerek, azt is a Királyhágón túl akarják valósítani. Kassa, a kurucz-mozgalom központja, száundekszik szoborral megörökíteni II. Rákóczy Ferencz emlékét.

S mégis ifjú emberek közvetlen lelkesedése kellett, mely nem számít, nem fontolgat, nehézségekkel nem törődik, szép eszmék kivételének ezen örökös kerékkötőivel nem engedi visszatartatni az ijtóság közös reménységét s áldásos optimizmusát.

Talán az ifjak öregek lesznek már; talán csak ősz hajjal, gyengeségtől könnyező szemmel, fáradságtól meggörbödött termettel és sok csalódás szerelte lelki fátsultsággal érik meg, hogy ez eszmét magának a daliás fejedelemnek márvány-piedesztálon emelkedő hatalmas alakja hirdesse. De ha a szemek fénye megbágyad is, ha a termet meggörböd is: újra felcsillámlik a lelkesedés tüze, újra kiegyenesedik a termetük, mikor az eszme fogantatására s az ifjú kor lelkes agitációjára gondolnak. A kivétel ideje soká elhúzódhatik: de az érdem, hogy ez eszme konkrét alakban megfogamzott; hogy éppen Enyeden fogamzott meg, amely város legtöbb joggal követelheti a hála jogát és kötelezettségét magáénak; hogy e város polgárságának nem kell az önmellőzésnek kedvetlen hangulatát érezni azon esetben, ha ezen eszme másutt kerül kivételre: ennek az érdeme mindig az övé marad.

Vajha az eszme szépsége s az ifjak lelkesedése követőkre, talán a társadalom minden rétegében, megyénk és városunk intéző köreiből, vajha visszhangra lelne egész hazarészünkben s azon is túl mindazokban, kik nagy fejedelmünk tetteit ismerik!

Ha az alkotások esztendejéből ezen szép eszme kivételével kimaradtunk: legyen annál kötelezőbb tudat ránk nézve, hogy az ez évben megfogamzott eszmét minél hamarabb a valóságnak kell felváltania.

Hunyadmegyében a román nyelv használata 1717-ben a templomban, a magyar nyelv mellett.

Hunyadvármegyében s más helyen is, ahol a románokkal együtt élt, több magyar egyházban vegyesen magyar és román imák s énekek használtattak, mit tanúsít 1717-ben Baló

Pál* gyalári ev. ref. Rector Scholae által leírt, mintegy 100 lapból álló kézi énekes könyvecske is, ami gyűjteményemben megvan.

Mind a magyar, mind a román templomi énekek érdekes tartalmuak. A román énekeket Gyermán Fülöp (de Mező-Örményes) fordította le, hihetőleg magyarról románra. Ezeknek a címök: „Cantiones Festuales getica lingua scriptae.“** Magyar betűkkel vannak írva. Ez mutatja, hogy a magyar még vallásos ügyekben is a román nyelvnek elnyomója nem volt, hanem inkább a román nyelv által feledtetve el több helységben saját nyelvét.

Karácsonyi ünnepeket ülvén, érdekességét — de a mellett költői kitételeit — tekintve, szabadjon a tisztelt olvasóközönséggel, az említett kéziratban levő kis énekeskönyvből egy magyar karácsonyi szent éneket megismertetnem! . . .

Cantio svavis in Encomium Nativitatis Jesu Xti.**

1. Szívünk vigszággal már bétölt,
Mert igret szerint felkölt
Istenfélők számára
Az igazság fényes Napja,
Uj Testamentomnak Papja.
Eljött, kit sok szent vára,
Csillog, villog,
Ragyog már lám, miként Bálám
Látá régen,
Fénlik mint szép Nap az Égen.

2. Megszánván Isten estünket,
Magára vevé testünket,
Mely kegyesség nagy titka.
Már minket győzni megszűnnek
Halál, pokol, ördög s Bűnnek
Törvének átkos volta,

* Nagy-Baczouról írta magát. Latin versekben 150 zsolnár is le van írva fenn említett énekes könyve csékjében.

** A „getica lingua“ kifejezés, történelmi szempontból, figyelemre méltó.

*** Kellemes ének Jézus Krisztus születésének dicséretére.

egy vásott kölyök. Bármily jó viszony állott fenn a szülők közt, a gyerekek folyton civódtak egymással. Jenő imádkozta kis hugát, mint néha hívta, de Klára tudni sem akart róla. Főleg utóbbi időben tört ki közöttük a harcz és háboru.

Klára egyik szélsőségből a másikba esett. Bár nem szerette Jenőt, mégis haragudott, ha az a szomszéd földbirtokos nejének szemlátomást udvarolt. Viszont Jenőt ölte a féltékenység, ha Klára a szomszéd garnizon huszártisztjeivel kaczerkodott.

Egy izben Klára kaczerkodása csaknem áldozatul követelte a hadseregnek egyik délczeg főhadnagyát, ki oly merészen settenkedett a kauzcióképes leányka körül, hogy Jenő kénytelen volt egy kis illemre tani.

Egy alapos vágás a rendes kerékvágásba zökkentett mindent; a főhadnagy azt tapasztalta, hogy a rózsáknak tövisei is vannak.

— Bár csak magát vágta volna meg a főhadnagy! — kiáltott fel Klára dühösen, mikor a dolog tudomására jutott. — Istenem! hogy is lehet az, hogy a tiszték még csak vivni sem tudnak jól, pedig egyebet is alig tesznek! . . .

— Persze, azt nem bánta volna, ha a testvérbátyját véletlenül meg is ölik! — szót szemrehányóan Jenő.

— Nekem nem az!

— Jó, tehát a semminél is kevesebb vagyok!

Oly szemrehányás csengett ki az ifjú szavaiból, hogy Klára csaknem sirva fakadt.

— Ne haragudjék, Jenő!

De azért büszke, gögös arcczal hagyta magára a tündődő ifjut.

Klára éppen nem birta Jenőt és közönyösen nézett ki az ablakon. A jégvirágok vastagon lepték el az üvegtáblákat, Klára körmeivel egy darabot levakart és azon fáradozott, hogy forró lehelletével növelje a nyilást, melyen keresztül a kertbe láthat, hol zuzmarás fák tartják fennen czipra ágait. Annaira el volt munkájába mélyedve, hogy nem is vette észre Jenő jövetelét, ki nesztelenül haladt a leányka mellé a puha szőnyegen.

Csak akkor fordult hátra, mikor kanárimadarai hangos éneklésbe fogtak. Legott tudta Klára, hogy Jenő van a szobában, mert a madarak roppantul szerették a fiatal embert, és hatalmas trillázásba kezdtek mindannyiszor, valahányszor Jenőt csak megpillantották.

A fiatal leányka megfordult.

— Akar valamit? — kérdé egész közönyösen.

— Jelenteni jöttem, hogy lova fel van nyerve . . . A bácsi meghagyta, hogy én is

elkísérem . . . Remélem, kegyes lesz megengedni . . .

— Én tőlem azt tehet, a mit akar! . . . Kedves kis szőrmesapját tett a fejére és sűrű fátyolt borított az arczára. Szótalanul haladtak le a lépcsőn az udvarba, hol két ló állott felnyergelve, mert nem tudták, Klára melyiket fogja használni

A fiatal ember e kérdést intézte a leánykához:

— Ma egyik lovától fosztom meg; nem tudtam tiz perczzel előbb, hogy kilovagoljunk, különben intézkedtem volna, hogy az én hátszlovamat vezessék elő.

Klára felelet helyett egyet bölintott fejével.

Kivágtattak a széles udvarból az országutra, mely a kastélyuk előtt vezetett el.

Gyönyörű téli nap volt; zuzmarás fák úgy néztek ki, mintha dus és vastag ezüstszirádákkal lettek volna feldisztatva. Az országut jó erőse volt fagyva, melyet a kaczerkodó napsugár ereje sem tudott felengesztelni. Kevés hó fehérlett közönkint; a föld úgy nézett ki, mintha barnafoltos fehér palásttal lett volna beborítva. A távolból ide kéklettek az erdővel benépesített hegyek. A levegő csipős volt, mely festette pirosra a leányka rózsás arczát.

Klára egészen átadta magát a lovaglás szenvedélyének. Ugy lovagolt, akár csak egy

Férge, mérge
Nekünk nem árt, nem tehet kárt
Semmiképen,
Immár meggyőzettek éppen.

3. Propheta, kinek nints mássa,
Eljött, hogy népét meglássa,
Tanítván bölcsé tegye.
Főpap eljött hogy áldozzon,
Igaz megtisztulást hozzon,
Világ bűnét elvegye,
Eljött, meg lőtt
A Szenteknek, Felkenteknek
Fejedelme,
Királya s nagy Segedelme.

4. Emberré lőtt Isten Fia,
Embereknek Attyafia,
Hogy így ő nekünk lenne
Máriától tiszta Szüztől,
Nem a testi buja tüztől.
Hogy minket szenté tenne
Fényes, kényes
Eljövése s születése nem volt néki,
Noha meny királyi széki.

5. Szelidség volt minden dolga,
Mert Ur ugyan, de lőtt szolgál.
Azért ily alázatos.
Semmi pompát nem tanála,
Mind élete, mind halála
Volt neki gyalázatos.
Éppen s szépen
Jelét adta, s kimutatta, hogy országa
Lelki s belső királysága.

6. Ez együgyü Szegény Szálló,
Kinek jó ház az Istálló,
A barmok jászla bölcső,
E királyoknak királya,
Mégis e világ mocskollya,
Mivel alázatos ő
Nékünk Széktünk
Menyben leszen, helyünk készen
Dicsőségben
Azért jött ily szeginségben.

7. Betlehem kis város, de nagy
Mert onnét jött a Fő Hadnagy.
Kenyérnek háza méltán,
Mert ott adatik a Manna,
Kit a vén Simeon s Anna
Örvendezének látván;
Mellyel, Tellyel
Kegyes lélek, mondjad élek
E kenyérrel
Hintetvén sz: drága vérrel.

8. Neked én Christe* mit adjak,
Hogy mást mindent megtagadjak? —
Csak azt kívánod tőlem,
Háladás Poharat töltsék.
Ne meny el hát én tőlem,
Szállást, Hálást
Adok néked, Szivem széked, lakozzál ott,
Szivben jobb vendég nem szállott.

9. Születésed nekünk kedves,
Szemünk könyvekkel nem nedves,
Mint régi Szenteknek volt.
Lelkünkre nagy vigság árad,
Nagy terétől el nem fárad,
Megéled a ki meg holt.
Isten, Isten
Kegyelme, Szerelmek Esztendeje,
Jelen vagyon vig ideje.

10. Legyek benned, te én bennem,
Jézus enged' hozzád mennem.
Ha te én hozzám jöttél,
Adjad legyek igaz hived,
Essék meg rajtam bus szived.
Tudom velem jót töttél,
Mert nincs más kincs
Mely hivekkel, bus szivekkel
Jól tehetne,
És fő boldogság lehetne.

11. Adjunk hálát mi is ennek
Testben megjelent Istennek,
Őtet szivből szeressük.
Nyiljék meg sziv, száj és torok,
Mint a Betlehemi Pásztorok,
Őtet gyorsan keressük.

* Krisztusom.

Mert nincs más kincs
Mely hivekkel, bus szivekkel
Jól tehetne
És Fő boldogság lehetne! . . .

A román énekeknel a czim magyar, mint
a következő karácsonyi ének is mutatja:

Natalis.

„Menyből jövök most, etc.“
Din Szér vi jes akum lavoj
Si jáke mare bun veszte Szpuju
Mare bukureje veszteszku
En kare szevá bukura inima.
En zuah de asztez un kokon mnyik
De la Marie vaneszkut save
Prunkuluj frumasz si szkoszitu
Pe lume jeszte ibitorii s. a. t.

Szentkatolnai Bakk Endre.

A maros-csuci anyakönyvi ke- rület egy éve.

(1895. október 1-től 1896. október 1-ig.)

„Valamely törvény jóságát a gyakorlati
élet mutatja meg.“

Deák Ferencz.

Alkotmányos életünk helyreállása óta
egyetlen törvényjavaslat sem vert fel ak-
kora port, nem talált oly heves ellenzésre,
mint az 1894. évi vallásreformi törvények.
Éppen ez a nagy ellenszenv, melylyel fo-
gadtattak különösen belső titkos és nem
titkos ellenségeinktől, mutatja, mily üdvös,
mily erős alap a magyar állam és nemzeti-
ség egységesítésére.

Még csak a népiskolák államosítása, a
papi javak lefoglalása s a papságnak az
állampénztárból való fizetése sikerüljön, a
magyar nemzet és állam egységes ereje biz-
tosítva lesz a második ezer éven át is. —
Lesznek-e államférfiaink, kik ezt keresztül
vigyék? . . . azt a jövő mutatja meg

Aki ezt keresztül viszi, az lesz az új kor
legnagyobb hőse, számíthat a nemzet há-
lájára.

Habár még most is foly itt-ott az akua-
munka az új rend ellen, de általában — le-

műlovarnó, ki nem ismert semmi akadályt,
átugratott árkon, bokron, patakon oly bravou-
ros merészséggel, hogy Jenő meg nem álhatta
figyelmeztetés nélkül.

— Klára, ugyan ne legyen vakmerő, még
valami baja eshetik! . . .

A leányka egészen felvidámult, de azért
daczczal felelte:

— Akkor is csak az én bajom lesz! . . .
Jenő alig bírta követni.

Egy helyen az ut meredek helyen kigyó-
zik tova. Oly hely volt ez, melyet mindenki
óvatosan járt meg. Jenő, ki szintén gyakran
fordult meg a magas emelkedéssel tova sikló
uton, ismerte veszélyes mivoltát és tudta,
hogy jobb oldalt mély völgybe lejt a part,
melynek oldalát apró cserjék szegélyezik s
melynek alján vidám csobogással futamo-
dik meg erős kanyarulataival egy sebes
patak.

Klára észrevette, hogy Jenő arca elborul
és mély boszankodás ült ki férfias arczára.
Titokban örült, hogy ingerelheti és leányos
gyönyörrel szemlélte, mint erőlködik nyo-
mába jutni az ifju.

A leányka megsimogatta kedvencz lová-
nak a nyakát és sebesebb futásra nógatta;
az okos állat mintha elérte volna urnőjé-
nek kívánságát, mert kettőzött lépésekkel
iramodott tova.

Jenő erősen reákiáltott a lányra:

— Az Istenért, megálljon, Klára!
A leányka immár gunyosan fordult hátra
és visszakiáltott:

— Most érjen utól, kedves bátyám!

E pillanatban Klára felért az ut tetőpont-
jára, a „kaptatóra,“ mikor egy ártatlan nyul,
mely egyik bokorban meghúzódva, úgy lát-
szik, társa által kitűzött rendez-vous-ra vára-
kozott, a sebes lödöbögésre megijedve, nyil-
sebesen pattant át az uton és tűnt el a
partot szegélyező bozótok közt.

Klára lova meghorkant és aztán félre ug-
rott le a mélységbe. Velőtrázó sikoltás töl-
tötte be a levegőt.

Jenő, ki látta az egészet, iszonyodva, egész
testében megretegve kiáltott fel, majd meg-
korbácsolva vágatott fel a „kaptatóra.“ Egy
pillanat alatt ugrott le a lováról és futott a
meredek oldal szélére. Iszonyu látvány tá-
rult elé. A völgy alján a ló összeroncsolt
alakját pillantotta meg. Klárát azonban nem
vette észre sehol. A bátor és edzett férju
térdre borult és felzokogott, mint egy gyer-
mek. Nem tudta, mitévő legyen, mihez fog-
jon; félt, hogy oly rémitő látványnak lesz
tanuja, mely szívet tépi szét. Hiszen Klára
halálával tönkre van téve az ő élete boldog-
sága is. De nem szabad haboznia. Minden
pillanat egy étellel ér fel. Óvatosan, a kellő
elővigyázatossággal ereszkedett le a meredek
lejtőn, mignem egy oly helyet talált, melyen

nagyobb biztossággal mehetett tovább. Az a
fárasztó negyed óra, melyet eltöltött, míg
Klárát megtalálta, egy örökkévalóságnak tűnt
fel előtte.

Végre megtalálta a leánykát.

A leányka, mikor lova megbokrosodva
oldalt ugrott, észre vette, minő veszélyben
forog, és egy szempillantás alatt határozta
el, hogy leugrik a lováról. Estében a mere-
dek part egyik kiálló cserjében akadt meg
lenge, hosszú lovagló ruhája, és e cserje,
melynek töve jó erősen belekapaszkodott
sziklás ágyába, volt egyuttal megmentője.
Különben a lovával együtt a pataokban ta-
lálta volna sírját.

Jenő óvatosan vette karjába az elalélt
leányka drága testét és emberfeletti erőt fej-
ve ki, hosszú vajudás után, felvitte őt az
országutra. A ló fájdalmasan nyerített az ut
közepén. Jenő lassan lefektette kabátjára a
leánykát és egy arra jövő paraszt embert
megkért arra, hogy friss vizet hozzon. Mig
az ember tova járt, az ifju hozzá fogott a
leányka élesztéséhez. Felkapcsolta ruhája
derekát, a corsetet és Klára szívére illesz-
tette a fülét: hallgatózott. Szive lassu dobo-
gással vert.

Ott állott előtte a drága, az imádott lény
teljes festői szépségében. Meg nem állhatta,
hogy meg ne csókolja eperpiros helyett most
szintelen ajkait.

számítva néhány pópista pap és papocskák okvetetlenkedését — szép rendben és zavar nélkül folynak a dolgok. Az új rend ily szép és ima keresztülvitelében dicséret illeti az anyakönyvvezetők kötelességérzetét és az új törvények intencziójáról való magasabb felfogását, de nem hagyhatják említés nélkül népünk józan értelmét és felfogását sem.

Tudva azt, hogy amit a nép megértett, azt szívesen és zugolódás nélkül teszi, ki-nevezésem után kerületem minden községében össze gyűjtöttem a népet, megkértem a lelkészeket is, hogy az oktatásban legyenek segítségemre; saját nyelvükön, értelmi felfogásukhoz mértem apróra megmagyaráztam a dolgot. Ugy is megy itt az én kerületemben, mint a zsinór.

Egy ilyen tanítás alkalmával mondá kerületem legderekabb görög katolikus papja: „Mi ezt a törvényt nem szeretjük, mindent lehetőleg megtegyünk alkotmányos uton, hogy létre ne jöhessen; de ha már szentesítve van, meghajlunk. Legyen nyugodt az anyakönyvvezető ur, a mi részenkről semmi akadályt nem fog tapasztalni, sőt amennyiben lehet, mindenben segítségére leszünk.”

Ez a pap meg is tartotta szavát. Ugy jönnek hozzám a jó oláh atyafiak a bejelenteni valójukkal, hogy a pap írásba teszi a tudni valókat, hogy semmit sem kell kérdezni az atyafitól. Ez a pap nemcsak hogy magyarul beszél, hanem tudományosan művelt, intelligens ember, 1000 lelket számláló népén meg is látszik papjának értelmessége, műveltsége.

Ezen kis előző után álljanak itt a számok

a) Születés.

Okt. ev. ref. nő 2, róm. kath. nő 1, gr. kath. fi 1, nő 2, gör. kel. fi 1, nő 4; összesen fi 2, nő 9.

Nov. ev. ref. fi 1, gör. kath. fi 1, nő 1; összesen fi 2, nő 1.

Deczember: ev. ref. nő 1, róm. kath. nő 1, gör. kath. fi 2; összesen fi 2, nő 2.

Január: ev. ref. fi 3, nő 1, róm. kath. nő

1, gör. kath. fi 7, nő 4, gr. kel. nő 1; összesen fi 10, nő 7.

Febr. ev. ref. fi 2, róm. kath. fi 1, gör. kath. fi 3, nő 6, gör. kel. fi 3, nő 2; összesen fi 9, nő 8.

Márcz. ev. ref. fi 2, nő 2, gr. kath. fi 1, nő 2, gör. kel. nő 3; összesen fi 3, nő 7.

Ápr. róm. kath. fi 1, gör. kath. fi 4, nő 3, gr. kel. fi 1, izr. nő 1; összesen fi 6, nő 4.

Máj. ev. ref. fi 1, nő 2, gör. kath. fi 3, nő 2; összesen fi 4, nő 4.

Jun. ev. ref. fi 3, gör. kath. fi 2, nő 2, gr. kel. nő 1; összesen fi 5, nő 3.

Jul. ev. ref. fi 2, gör. kath. fi 1 gör. kel. fi 1; összesen fi 5.

Aug. ev. ref. nő 1, gör. kath. fi 6, nő 7, gör. kel. nő 1; összesen fi 6, nő 9.

Szept. ev. ref. nő 1, gör. kath. fi 6, nő 4, gör. kel. fi 1; összesen fi 7, nő 5.

Összesen ev. ref. fi 14, nő 10, róm. kath. fi 2, nő 3, gör. kath. fi 38, nő 33, gör. kel. fi 7, nő 12, izr. nő 1; összesen fi 61, nő 59.

Ezekből törvénytelen ev. ref. fi 1, nő 3, róm. kath. nő 1, izr. nő 1; összesen fi 1, nő 5.

A törvénytelen gyermekek közül 1 fiu vadházasoké, 1 ref., 1 róm. kath. hajadontól 3 pedig özvegy nőtől származik.

Nem éppen hízelgő reánk magyarokra nézve, hogy öt törvénytelen gyermek magyar, négy református, egy róm. kath. és csak egy zsidó. Az o'áhok közt nem volt törvénytelen.

b) Halálozás.

A halálozás az életkorban, úgy látszik, a régi statisztika nyomán halad. Legnagyobb a halandóság a 2 éves korig = 32; 2—10 évig = 17; 10—20 évig legkisebb = 3; 20—40 évig = 5; 40—60 évig = 11; 60-on felül 14 haláleset van.

Nem és vallás szerint az alábbi táblázat adja hü képét a halálozási statisztikának.

Okt. róm. kath. nő 1, gör. kath. nő 1; összesen nő 2.

Nov. ev. ref. fi 1, gör. kath. fi 1, nő 1, gör. kel. fi 1; összesen fi 3, nő 1.

Viz, dörzsölgetés a vérét gyorsabb keringésbe hozta.

Jenő felült lovára és ölébe véve Klárát, ki eszméletét még mindig nem nyerte vissza, lassu lépésben visszaindult a kastélyukba drága terhével.

Az öreg Tamásflynak ereiben megfagyott a vére, mikor eszméletlen leányát Jenő karjaiban megpillantotta.

— Mi történt? — sikoltá. — Meghalt a leányom?

— Legelőször orvost! — felelte az ifju.

Az orvos éppen véletlenül kéznél volt, amennyiben egy majorosnét vizsgált meg, hogy gyógyszert rendeljen neki.

Hosszu kísérletezés után sikerült neki magához térítenie a leánykát.

Két hétig feküdt Klára élet és halál között, erős lázában. A gondos gyógykezelés és az apa és ifju erős kitartása diadalmaskodott a betegségen, melylyel a leányka szervezete is megküzdött. Lázás állapotában kifeccsente szive féltett titkát: Jenő iránt érzett mély vonzalmát.

Az öreg Tamásflyn könnyezve mondta az ifjunak:

— Lásd, tudtam, hogy szeret, bár örökös czivódások már arra a gondolatra hozott, hogy kedves tervem megvalósíthatlan lesz!

A fiatal ember elmosolyodott.

— Bács! még semmi... de már bizom magam is.

Valóságos ünnep volt az a nap, melyen Klára felgyógyulását ünnepelték. A leányka minden részletről értesült apjától.

Egy délután a leányka elgondolkozva ült zsöllyeszekében míg Jenő olvasta újságját cigarettázva.

Megszólt a leányka:

— Jenő, kérlek!

— Parancsolj velem!

— Én oly rossz valék irányodban... Tudok mindent, mit értem tétél... Meg tudsz-e bocsátani, és elfogadsz-e tőlem egy csekélységet?...

— Ugyan Klára!... Hová gondolsz?...

— Igen, egy csekélységet! — felelt a leányka. — Tudom, hogy szeretsz, elfogadod-e szívemet hálám kifejezése gyanánt, hiszen — és ekkor kezeibe rejté arcját — te jól tudod, hogy szeretlek!

Jenő karjaiba fogta Klárát és elhalmozta csókjaival. E pillanatban lépett be a gyáros.

— Pompás! Ezt már szeretem, édes cziczám! — kiáltá.

S a két fiatal hálatelt szemekkel sietett a gyáros elébe.

Deczemb. gör. kath. fi 3, gör. kel. nő 2; összesen fi 3, nő 2.

Január ev. ref. fi 1, nő 1, gör. kath. fi 9, nő 5, gör. kel. nő 5; összesen fi 10, nő 11.

Febr. gör. kath. nő 5; összesen nő 5.

Márcz. róm. kath. nő 2, gör. kath. fi 2, nő 2, gör. kel. fi 1, nő 1; összesen fi 3, nő 5.

Ápr. ev. ref. nő 2 gör. kath. fi 2, nő 3, gör. kel. fi 1, nő 1; összesen fi 2, nő 3.

Máj. gör. kath. fi 1, nő 3, gör. kel. fi 1; összesen fi 2, nő 3.

Jun. — — — — —

Jul. gör. kath. fi 2, gör. kel. fi 1, nő 1; összesen fi 3, nő 1.

Aug. ev. ref. fi 1, nő 1, gör. kath. fi 2, nő 2, gör. kel. nő 2; összesen fi 3, nő 5.

Szept. ev. ref. nő 2, gör. kath. fi 6, gör. kel. fi 3; összesen fi 9, nő 2.

Összesen ev. ref. fi 3, nő 6, róm. kath. nő 3, gör. kath. fi 28, nő 22, gör. kel. fi 8, nő 12; összesen fi 39, nő 43.

Születtek ev. ref. fi 14, nő 10, róm. kath. fi 2, nő 3, gör. kath. fi 38, nő 33, gör. kel. fi 7, nő 12, izr. nő 1; összesen fi 61, nő 59.

Ezek számát levonva: ev. ref. fi 11, nő 4, róm. kath. fi 2, gör. kath. fi 10, nő 11, gör. kel. fi 1, izr. nő 1; összesen fi 22, nő 16, marad 38 többlet születés.

A mi a betegségeket illeti, volt: epe-kiömlés = 1; tüdőgyulladás = 18; tüdővész = 8; vizkór = 5; szélhűdés = 3; agyvelőgyulladás = 1; mellhártya-gyulladás = 2; hagymáz = 1; gyermekági láz = 1; görvélyker = 1; vérkiömlés (orrvérfolyás) = 1; gyermekaszály = 1; vele született gyengeség = 7; végelgyengülés = 6; skarlát = 4; vérhas = 6; difteritis = 2; ismeretlen betegségben = 14-en haltak el. Legnagyobb volt a halálozás januárban 21. legkisebb júniusban = 0 (akkor van a legszorgosabb munka-ido, nem érkeznek az emberek meghalni.)

c) Házasság.

Köttetési kihirdetés utján 21, alispáni felmentvénynyel 2. Ezek közül 2 pár — ki 10 évig élt vadházasságban — törvényes házasság által törvényesített 6 gyermeket. Özvegy férfi és özvegy nő 1 pár, a többi 20 pár legény és leány. Vallásra nézve: völegény és menyasszony görög katolikus = 10 pár; völegény és menyasszony görög keleti = 2 pár; völegény és menyasszony ev. ref. = 1 pár; görög kath. völegény ev. ref. menyasszony = 1 pár; gör. kath. völegény, gör. kel. menyasszony 3 pár; gör. keleti völegény és gör. kath. menyasszony = 6 pár.

Ezeken kívül még volt kihirdetve 2 pár; de a házasság nem jött létre.

Sok elfoglaltságom mellett is kiadom ezt a kimutatást, hogy lássa a nagyérdemű közönség, mily terhes és nagy felelősséggel járó munkát végzünk állami és nemzeti megszilárdulásunk szem előtt tartásával, majdnem csak hazafiságból.

Maros-Csucs 1896. deczember 8.

Szabó Gyula,
kir. akvezető.

Megyei közgyűlés.

(Alsófehérvármegye deczember 30-iki rendkívüli közgyűlésének tárgysorozata.)

1. A m. kir. belügyminiszter ut leirata a vármegye 1897. évi költségvetése tárgyában.
2. A megyei házi pénztár kérése egy irnoki állás rendszeresítése tárgyában.

3. Szabó Ferencz járási irnok kérése jutalomdíjban részesítése iránt.

4. Igazoló választmány jelentése a megyebizottsági tagválasztások igazolásáról.

5. Üresedésbe jött taghelyek betöltése: a) az állandó választmányban; b) a statisztikai bizottságban.

6. Kiscenyedi járási mezőgazdasági bizottságba egy tag választása.

7. A kereskedelmi miniszter ur leirata a mértékhitelítési alap tartozása tárgyában.

8. A földművelésügyi miniszter ur leirata a mező-öröknek fegyverrel ellátása tárgyában.

9. Jelentés a csombordi hid-vámszedés-berleti szerződésnek 1897. évre meghosszabbításáról.

10. Abrudbánya város vámdíj-szabályzata és szabályrendeletei a piaci vámdíj-fizetés elleni jövedékcsökkentések és a piaci vámdíj-szedés elleni kihágásokról.

11. Takács István főlebbezése Albert Miklósnak a vizaknai gazdasági tanácsosi állásra megválasztása ellen.

12. Balázsfalva határozata vízvezeték helyreállítására 3500 ft kölcsön felvétele tárgyában.

13. M.-Igen község határozata a község-ház vételére elköltött regále-tőke iránt.

14. Verespatak határozata Bitai Péter közyám millenniumi jutalomban részesítése ügyében.

15. U. az határozata a Verespatak medrének aranymosásra haszonberbe adása iránt.

16. U. az Trifán Miklós-féle telek csere útján megszerzése iránt.

17. U. az az Opris Veronika telke megvétele iránt.

18. M.-Ujvár község határozata 600 ft kölcsön felvétele tárgyában.

19. Szász-Csanaád határozata község-ház építésére telek vásárlása iránt.

20. Sárd és Ompoicza községek pót-szabályrendelete az állami anyakönyvvezetői helyiség, azok fűtése és világítása fedezete iránt.

21. Mindszent község birtokosságának határozata a nyomásos gazdálkodás fenntartása iránt.

22. Bogáti György és társai felebbezése Vizakna város képviselőinek a közlegelőből apaállatok tartására egy résznek kiszakítását tárgyzó határozata ellen.

23. Mán István volt o-dályai kezbesítő felebbezése illetményei tárgyában hozott alispáni határozat ellen.

24. Felhajthatatlan községi pótadók iránti határozatok: a) M.-Ujvár, b) Ponor, c) Remete, d) Kis-gyógyapatak, e) M.-Csüged, f) Limba, g) Drombár, h) Sospatak, községek részéről.

25. Községi magtári felhajthatatlan tartozások törlése iránti határozatok: a) M.-Csüged, b) Drombár községek részéről.

26. Községi zár-számadások.

27. Községi költségvetési előirányzatok.

28. Megyei átiratok: Zolyom vármegye: az állami anyakönyvvezetés egyszerűsítése iránt.

29. Torda-Aranyos vármegye: a földadó leszállítása iránt.

30. Békés vármegye: a megyei tisztviselők nyugdíj-ügye egységes rendezése tárgyában.

31. Sopron vármegye: a megyei tisztviselők halálzási negyede iránt.

32. Hunyad vármegye: az állami építészeti hivatalok személyzetében mutatkozó hiány orvoslása tárgyában.

33. Szeben vármegye: az utazó kereskedelmi ügynökök házalása eltiltása iránt.

34. Zemplén és Maros-Torda vármegyék: a millenniumi hódoló diszmenetnek megörökítése tárgyában.

Nagy-Enyed, 1896. december 21-en.

Csató János,
kir. tanácsos alispán.

Fővárosi levél.

Budapest, 1896. decz 23.

Szerkesztő ur! oh, ne pose-oljon, Hisz ismerem e praktikát; Hiába írja olyan szépen: „A riport, kérem, obligát.” Hisz is tudom, nem akar mást: Mint pihenni az ünnepen. S hogy mi addig az asztal mellett Csak izzadjunk, mint rendesen.

Szerkesztő ur, a levélből Azt olvastam ki sor között: Hogy ünnep-mezbe „beeses lapja” Még idáig nem öltözött. A metteur borus areczsal mondja: „A kézirat még mind kevés.” S a szerkesztő ur imát mormol: „Jövel, oh boldog — tulszedés!”

Szerkesztő ur, az Ön keserve, Oh, engem bizony nem gyötör, Sőt, hogy őszinte legyek végre, Az nekem, kérem, nagy gyönyör. S bár lehet, hogy e káröröm még Ön előtt nem várt, új dolog, — Hogy fűszerezem — kijelentem: Az ünnepeken sztrájkolok!

Szerkesztő ur! oh, higgyen nekem, A riport most nem obligát, És így ujjal kijelentem: Nem írok heti krónikát. Hanem azért csak találkoznak Még Filippinél, úgy lehet — Addig is igaz, tiszta szívvél Kivánok boldog ünnepet.

Alvinczi jogász.

Vegyes hírek.

— **Olvasóinkhoz.** Lapunk mai száma közli előfizetési felhívásunkat. Míddön e helyen is felhívjuk arra t. olvasóink figyelmét és kérjük jövőre is szíves pártfogását, kötelességünknek ismerjük ezuttal is kijelenteni, miszerint jövőben is első és fő kötelességünk leend az elvállalt feladatnak hiven megfelelni. Munkatársaink a régi és ezek száma a folyó évben is még szaporodott, mert mindig egyik kiváló gondoskodásunkat képezte, hogy lapunk minden egyes rovata szakközpött író által láttassék el. Rendes dolgozó társaink: dr. Ebergényi Sándor, Lázár István, Horváth Miklós, dr. Farnos Árpád, Székelyhidú Viktor, Balogh Ferencz, Pakots Ferencz és Székelyhidú Ödön. Időközönként Albert Iván, dr. Bikfalvy Károly, Gáspár János, dr. Kemény Endre, Kis Pál, Lengyel György, dr. Nagy Károly, Szabó Jenő, Szabó Gyula, Szilágyi Farkas, dr. Varró László, dr. Winkler Albert, dr. Werner Gyula kiváló tollából nyerünk közleményeket. Tudósítóink — mint eddig

is — mindig a leglelküimeretesebben és leghivebben fognak értesíteni mindazokról, mik a vármegye területén történnék és olvasóinkat érdeklik. A Budapesten a kiváló hírlapíró Lichtenstein József szerkesztésében megjelenő „Pester Correspondenz” ezimű könyvatos lappal fennálló viszonyunk pedig lehetőségessé teszi nekünk, hogy az összes vidéki lapokat megelőzve a fontosabb politikai mozzanatok azonnal közölhesük. Egyik szerkesztőnk országgyűlési képviselő is lévén, a legérdekesebb budapesti híreket távirat útján fogja közölni lapunkkal. Magunk részéről tehát mindent megteendünk, hogy t. olvasóink igényeit kielégítsük, de viszont fáradozásainkat csak úgy koronázzandja siker, ha ebben olvasó közönségünk kellő mérvbeni pártolását megszerezhetjük, miért is ujjal is tisztelettel kérjük az előfizetések megújítását.

— **Véglegesítés.** A m. kir. igazságügy-miniszter Vajna Károly szamosújvári és Uray László nagyenyedi kir. országos fegyintézeti ideiglenes minőségű igazgatókat ezen állásukban véglegesítette.

— **Fényes esküvő** lesz e hó 26-án szombaton delután Maros-Ujvárt. E napon vezeti oltárhoz Csegezy Gyula kir. járásbíró Fritz Arankát, Fritz Pál kir. bányatanácsos kedves és bájos leányát. A polgári szertartást maga vármegyénk népszerű alispánja Csató János kir. tanácsos alispán végezendi, melyet követni fog az egyházi áldás az ev. ref. templomban. Násznagyok lesznek: gr. Bethlen Sándor és Dobieczy Sándor államvasuti üzletvezető; nyoszolyóleányok: Gyarmaty Bella és Kamilla, Fritz Mariska; vőfélyek: ifj. Fritz Pál es. és kir. főhadnagy, dr. Varró László és dr. Gyarmathy Ernő.

— **Ováció.** Nagy-Enyed város ujjon választott tiszti karának ifjú gárdája testületileg jelent meg városunk érdemekben gazdag polgármesterénél, hogy köszönetmondjon a választásoknál elért eredményekért, melyben a polgármesternek oroszlanó része volt. Az ifjú tisztviselők, kiknek köszönetét Székelyhidú Ödön városi aljegyzőtölmácsolta, biztatást nyertek a polgármestertől a jövőbeni teendők pontos és lelkiismeretes végzésére és ügyük további pártfogására is.

— **Rendkívüli közgyűlés.** Városunk törvényhatósági bizottsága több fontos ügy elintézheteése czeljából folyó hó december 30-án d. e. 10 órakor rendkívüli közgyűlést tart. Az állandó választmány ülése 29-én d. e. 10 órakor fog megtartatni.

— **Érdekes táncvigalom.** A nagyenyedi iparos-ifjuság az önképző-egylet pénztára javára 1897. év január hó 16-án szombaton a „Nemzeti szálloda” nagytermében álarozos-táncvigalmat rendez, melyre külön is felhívjuk olvasó közönségünk figyelmét. Tudunkkal régi idők óta ez lesz az első álarozors vigság N.-Enyeden, és ismerve derék iparosaink ügyességét, hiszünk is, hogy pompásan fog sikerülni. Belépti díj: Személyjegy 80 kr. Családjegy (3 személyre) 2 ft. Jegyek előre válthatók: Cirner és Lingner urak irodájában, Simalya Mihály és Székelyhidú János urak üzletében és este 7 órától a pénztárnál. Belépéskor a

8. oldal.

meghívó kívánatra előmutatandó különösen az álarozosok által. Kezdeté 8 órakor. Álaroz nem kötelező.

— **Hirtelen halál.** Nagy-Enyed város legnépszerűbb vendéglőse, Nagy-Enyed város képviselőtestületi tagja, Szatmári Sándor Miklós, folyó hó 22-én délután 3 és 4 óra között hirtelen elhalt. Vendégei társaságában, mitsem sejtve, a még vidáman felszolgáló vendéglős lebukott a székéről s agy-szélhűdés következtében pár perc alatt elköltözött egy jobb hazába. Temetésén, mely csütörtökön délután 3 órakor ment végbe, a város közönsége faklyás zenével vett részt; a millenniumi dalárda pedig, melynek az elhunyt elnöke volt, megható gyászdalokat énekelt. A megszorodott család a következő gyászjelentést adta ki: Már öv. Sándor Miklós szül. Bakti Eszter mint neje, Luiza mint leánya, ennek jegyese Tunyogi János ev. ref. segédlelkész, továbbá Fodor Ottília férje Sándor Károly, Fodor Miklós és neje, Kunstar Luiza és férje Sajtos Károly, valamint gyermekei, Kunstar Gyula, Sándor Gyula és neje, Sándor Albert és neje, Sándor József m. kir. honvéd főhadnagy, Sándor János és neje, Sándor Ida és férje, Sándor Domokos és neje, Komáromi Albert és neje, Bodó Etelka és férje Ungár Gyula, ennek gyermekei, mint unokatestvérei, a maguk és a többi közeli rokonok és jó barátok nevében, a mélyen sebzett szív fájdalommal tudatják, hogy a szerető férj, áldott jó édesapa, övéért minden áldozatra kész jó rokon és jó barát Szatmári Sándor Miklós városi polgár és képviselői tag munkás életének 54-ik, boldog házasságának 25-ik évében folyó hó 22-én d. u. 3 órakor szívszélhűdésben váratlanul elhunyt. Kitartó vala a munkában. Serény a szorgalomban. Ekeskedett a polgári erényekben. Kedvelt vala embertársai előtt. Hült tetemei folyó hó 24-én d. u. 3 órakor fognak főtéri lakásáról rövid ima után az ev. ref. sarkertbe örök nyugalomra kikisérteni. Emleke legyen áldott! Nyugalma csendes! Álma felett virasszon a kegyelet! Nagy-Enyeden, 1896. évi december hó 23-án.

— **Hálás köszönetemet** nyilvánítom a „Szegény sorsu tanulókat segélyező egyesület” nevében dr. Magyarai Károlyné, báró Bánffy Kazimírné, Barabás Károlyné, Makovicska Ottóné, Uray Lászlóné, Müller Mihályné, Szilágyi Farkasné, Folyovich Sándorné, Cirner J. Józsefné, dr. Bocz Józsefné, Fogarasi Béláné, Kovács Gyuláné, dr. Mátyás Mihályné, Papp Jánosné, Kövér Jánosné, Hajdu Erzsébet, Kassalik Emília, Dömök Erzsébet, Fűzi Katinka urhölgyeknek, Kövér János és Grohmann Károly uraknak, valamint Aszlányi Mariska, Király Ilona, Dunai Emma, Jakab Erzsébet, Sallak Lilla, Röder Margit, Dancs Ida, Veres Jolán, Kovács Mariska, Král Irén női kézimunkatanfolyam növendékeinek a szegény gyermekek részére szánt ruhák elkészítéséért; Müller Mihályné, öv. Petki Ferenczné, Wilk Edéné, dr. Mátyás Mihályné, Farkas Mária, öv. Szentpáliné urhölgyeknek és Korbuly Bálint, Vajda Péter, Székelyhid János uraknak ruhanemű adományaiért; br. Bánffy Kazimírné, Felszeghy Sándorné, Tóth Miklósné, Müller Mihályné dr. Bocz Józsefné, Cirner J. Józsefné, Ungarpek Miklósné, Bisztricsány Lajosné, Kövér Jánosné, Tarsoly Árpádné és dr. Magyarai Károlyné urhölgyeknek a karácsonyfa-ünnepély alkalmára adományozott játék- és ételemükért; Asztalos János urnak a

szép karácsonyfáért; öv. Zeyk Miklósénak 10 frt. egy magát megnevezni nem akaró urnak 25 frt. Sarkadi Andrásnak 1 frt és Král Irén k-asszonynak 80 kr pénzbeli kegyes adományaiért. Nagy-Enyeden, 1896. d. cz. 22-én. Török Bertalanné egyleti elnök.

— **A pesti hazai első takarékpénztár-egyesület,** mely a világpiacnak még legnehezebb pénzügyi helyzeteiben is nemcsak Magyarországra, hanem egész Európára nézve is szilárd pontot képez az általános mozgalomban, egy irányban sem tér el előkelő működésétől és egész üzletét a legszigorubb szoliditásra és a legmegbízhatóbb biztosságra alapítja. Az intézet szigoruan konzervatív vezetése a legelső helyet biztosította neki az európai takarékpénztárak és pénzüzetek terén, úgy, hogy az ideai számla-lezáráskor megint csak az az általános elismerés lesz halható, amely már a korábbi években is hirdette az intézeti igazgatóság dicséretét. A takarékpénztári forgalomban, különösen a betétekben jelentékeny emelkedés vehető észre a folyó évben. Az osztalék akkora lesz, mint a megelőző évben, és a különböző emberbaráti és közművelődési intézetek dotálása is ugyanaz marad, csak a tartalékokat fogják bőkezűbben dotálni, és éppen ez a körülmény az, aminek kitünő világhírét köszöni az intézet.

— **Kurucz-nóták.** Endrődi Sándor ily czímen gyűjtötte össze legújabb költeményeit, amelyek már is országos híretek. A fővárosi hírlapokban és folyóiratokban megjelent mutatónyok felkeltek az érdeklődést a mű iránt, a mely valóban páratlan a maga nemében. Költői ihlet sugárzik ki minden verséből, igaz, hazafias lelkesedés szülte minden sorát. Nem feladata e soroknak az Endrődi Sándor költészetének ismertetése. Egyszerűen felhívjuk a figyelmet egy műre a melyről a kiváló költő ezt mondja:

— Soha életemben több gyönyörrel nem dolgoztam munkán, mint ezen a kis nótáskönyvön.

A dícső Rákóczi-korszakról zeng a költő, és csodálatos, hogy a teljesen modern költeményekben, szerelmes és harci dalokban, borsalokban és gulyos nótákban mily remekül tükrözteti vissza a viharos mult szellemét, örömet, bánatát.

Rendkívül eredeti a könyv kiállítása is, mely az Athenaeum kiadásában jelent meg, s fűzve 1 frt 40 krajczárért, ósdi díszkötésben pedig 3 frtért megkapható minden könyvkereskedésben.

— **Egy király, aki nem fizet.** A hiteltelők pokla Korea, hol még maga a király se fizeti pontosan az adósságait. A legutóbbi kínai-japán háborúig egy kínai kereskedő lakott Söulban, Korea fővárosában, ki udvari szállítója volt a királynak és 12,000 vent követelt a koreai felségtől, amikor a háboru elől hazaszökött Chinába, de nem tudta behajtani a szökés előtt a királyon adósságát. A háboru után a kínai visszatért és újból felhívta adóssága kifizetésére a királyt, de ez azt felelte, hogy most sem tud fizetni. A kínai erre kiegyezést ajánlott 50 perzentre, mire a király Brownhoz küldte, az ország főpénztárosához, hogy fizettesse ott ki magának a kiegyezésül elfogadott összeget. Brown azt követelte a chinaitól, hogy mutassa föl a király sajátkezü aláírásával ellátott adósságlevelet. A chinainak nem volt adósságlevele, de ravaszul hallgatott, eltávozott és megvesztegetve egy udvari hivatalnokot, megszerezte a király időközben megújított régi pecsétjét.

Ennek segélyével hamisított adósságlevelet fabrikált, de Brown, a főpénztáros, fölismerte a hamisítványt és vallomásra kényszerítette a király hiteltelzőjét, aki a király adósságának másik felét is elengedte, csak hogy ép bőrrel szabadulhasson.

— **Sakk és szerelem.** Charkovban igen eredeti módot választott két rivalis annak az eldöntésére, hogy melyikük nyerje feleségül a szeretett nőt. Elővettek egy sakk-táblát és ünnepélyes fogadalmat tettek, hogy az, aki veszít, rögtön elhagyja a várost. Lázás izgalommal játszottak két napig, mind-egyikük a végsőig védte érdekét. A második nap estéjén a játszma remissel végződött. A két szerelmes hosszas gondolkodás után elhatározta, hogy még egy játszmaival próbál szerencsét. Az ellenfelek mindegyike aggódó figyelemmel vigyázott, nehogy ismét eldöntetlen maradjon a fogadás, de a harmadik napon a szerelmesek kétségbeesésére a játszma megint remissel végződött. Eppen azon tanakodtak, hogy kockáztassanak-e meg még egy pártit, amikor arról értesültek, hogy szívök bálványa időközben egy harmadik urral váltott jegyet.

— **Kivágott ruha.** Van-e joga a szin-igazgatónak arra, hogy oly jelmez felöltésére kényszerítse a színésznőt, amelyet ez nagyon is „könnyűnek” tart és amelyben nem akar a közönség előtt mutatkozni? Ezzel a kérdéssel foglalkozott a párisi törvényszék, amelyhez Bonheur Alice, az Eldorado színésznője fordult panaszszal. A bíróság arra utalt ítéletében, hogy Bonheur Alicet 1200 frankos havi fizetéssel operette-énekesnőnek szerződtették. Az a szerep, amelyet Marchand igazgató reá akart kényszeríteni, nem felelt meg sem tehetségének, sem fizetésének Mert azt kívánták, hogy nyílt színen vetkőzödjék, mi közben frivol dalt énekeljen. Ilyen szerepet Bonheur kisasszonynak nem kell eljátszania, olyan jelmezekben nem kell mutatkozni és azért joggal követelheti, hogy szerződése fölbontassék, fölbontás esetében pedig megilleti a megállapított kötbér.

Meteorologiai jelentés decz. 20-tól decz. 23-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erő- sége	Borulat	Csapadék	Hő napi max. min.
17	7	66.5	-1.2	N ₄	2	—	
20	2	66.0	+2.6	—	3	—	+3.8 — 3.7
	9	66.9	-1.0	—	3	—	
21	7	66.5	-2.0	N ₂	10	—	
	2	64.8	+2.7	N ₄	9	—	+3.2 — 2.0
	9	64.1	+2.3	N ₂	3	—	
22	7	64.0	+1.1	N ₄	6	—	
	2	61.5	+6.0	N ₄	3	—	+6.3 — 1.1
	9	62.5	+4.2	N ₂	10	● 1.6	
23	7	62.1	+3.6	W ₁	10	● 4.7	
	2	62.0	+5.0	—	10	—	
	9						

Kilátás: Továbbra is enyhe és espadékra hajló.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10-ig. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég ▽ = dara.

Piaci árak.

Nagy-Enyed, 1896. december 20.

Buza legjobb	1 véka	1—
" közepszerű	" "	—90
Kétszeres legjobb	" "	—80
" közepszerű	" "	—75
Rozs legjobb	" "	—70
" közepszerű	" "	—65
Zab legjobb	" "	—50
" közepszerű	" "	—45
Kukorica (tengeri)	1 véka	—75
Burgonya	" "	—35
Széna legjobb	egy szekér	6.—
Szalma legjobb	" "	2.20
Bikkfa 1 köbm. keresztrakás nélkül, 1 m. hosszu		3.50
Cserfa 1 " " " " " " " "	1 " "	3.—
Tölgyfa 1 " " " " " " " "	1 " "	3.—
Faszén kemény	egy hektoliter	1.50
Marhalus	1 kilogramm	—36
Sertéshús	" "	—44
Szalonna	" "	64—7

Csarnok.

Kurucznoták.

A „Közérdek“ eredeti tározaja.

— Én soha életemben több gyönyörre nem dolgoztam munkán, mint ezen a kis notás-könyvön.

Ez a mondás egy új könyv előjáró beszédében olvasható, és olvasható lesz ma holnap egy másik könyvben is, a — magyar irodalom történetében.

Endrődi Sándor fejezi ki velem, hogy mennyi szeretettel, mennyi kedvvel és a munka előhaladásához képest fokozódó büszkeséggel foglalkozott kuruczdalaiival; mennyire szívéhez nőtt ez a gyűjtemény, amely eddig folytatott költői működésének fényes betetőzése.

A lapokban meg-megjelent egy-egy mutatóvány.

Feltűnést keltett mindegyik.

Irodalmi körökben mindjobban sürgették a mű befejezését, megjelentetését, és ezekben az irodalmi körökben híre ment az Endrődi Sándor klasszikus mondásának, amelylyel az utolsó kéziratot nyomdába adta:

— Szinte fáj, hogy már bevégeztem.

— A dicső Rákóczi-korszakot akartam notákban megszólaltatni, úgy, hogy e noták a kétszáz év előtt lezajlott történelmet újra zengjék, jelenítsék.

Ez a kötet bevallott célja.

És soha czélt jobban el nem értek, soha szerző jobban el nem találta a művébe illő hangot, és soha műből nem sugárzott ki a maga korszakát poétikusabban jellemző ihlet, mint ahogy azt a kurucz dalok könyvében tapasztaljuk. És amint olvassuk, olvassuk a kötetet, a melyet nem fognak lapozgatni, mert hiszen minden lapja leköti a figyelmet, amint gyönyörködünk a költeményekben, a melyek közül nem egy már első olvasásra befészkelődik emlékezetünkbe, elfog a lelkesedés, elfog a bánat, röstelkedünk egyért, dicsőségérzettel gondolunk másra, mosolygunk a magyar őshumoron és összeharapjuk fogunkat a szenvedések olvasásakor. Olyan igazi sirva-vigadó, vigadva-siró ennek a könyvnek a poézise, olyan minden ízében, minden betűjében magyar.

Mégis német költőt juttat eszünkbe.

A derék Bodenstädt Frigyes, aki oly pompásan megtréfálta honfitársait.

Közzétette Mirza Saffi perzsa dalait; bámulta mindenki azt a valódi orientális, búbajos ékes nyelvezetet, amelyről aztán kitűnt, hogy maga a germán költő gondolta ki őket.

A hogy Bodenstädt, a ki világraszóló híret „Mirza Saffinak“ köszönhetette, felképzelte magát Irán fensikjára, idegen környezetbe, távol népek közé, úgy álmodta vissza magát Endrődi Sándor két évszázad óta elmúlt időibe, és ha Rákóczy Ferencz hegedőse lett volna, nem irhatta volna meg találójában azokat a verseket, amelyeknek híre szintén el fog terjedni Magyarország határain túl, de amelyeknek aligha akad fordítójuk.

Nagyon is magyarok, nagyon is nemzetiek.

Amint soha más, csak magyar ember fujta a tárogatót, úgy nótázza el Endrődi Sándor kurucz dalait.

Talán maga sem tudná elmagyarázni, hogy gondolta ki őket. Többet nem tudna felelni, mint amennyit az első költeményben mond:

Csodás levegő,
Roppant történet!
Erőt vett rajtam
Bűbáj, ígézet.

Míntha kőszárlól
A sas felröppen:
Nagy idők szárnya
Zúgott fölöttem.

A mi csak történt,
Előttem állott;
Az egész élet,
Az egész század.

Nagy elismeréssel adózik Thaly Kálmánnak, akinek gyűjteményeiből, monográfiájából tanulmányozta a Rákóczy korszakot, számos motívomot talált ezekben a gyűjteményekben, és ezekről jegyzetekben számolt be.

Érdekes megfigyelni, hogy az ilyen motívumból mint készül az új költemény. Liszt Ferencz a „Nem ettem én ma egyebet — fekete retket, kenyeret“ kezdetű népdal első néhány üteméből megírta „Erzsébet“-et, a zeneirodalomban egyik legnagyobb örökös örökösét.

Thaly Kálmán feljegyezte ezt az éneket:

De ha az magyarban
Négy vagyon egy nyomban —
Tíz is találkozik
Ott az elbontásban.

Ebből lett:

Akkor erős csak a magyar,
Ha összefog s egyet akar, —
Mégis az a boldog napja,
Mikor egymást pusztíthatja.

Egy ut szakad három felé,
Ahány magyar, annyifelé;
A hol négy van egy csapásban, —
Tíz akad az elbontásban.

De legtöbbször éppen csak egyetlen szó, egyetlen kifejezés szülte a legpompásabb kurucznotákat.

Ilyen a „virágének“, egyik legszebb része, a Pittyalatty-ének:

Ritka még a buzavetés,
Ritka, ritka még a rozs;
Fűr madárnak akkor lesz jó,
Ha sűrű lesz és magos —
Csak kereslek: merre vagy?
Pitypalatty!
Pitypalatty!

Bokrosodik, nő a vetés,
Nőjön is csak, nőjön is!
Azt hiszem, hogy jön a párom,
Jőjön is csak, jőjön is.
Itt vagy, itt vagy, el ne hagyj!
Pitypalatty!
Pitypalatty!

Fejünk fölött összeborul,
Összesimul a kalász:

Összeborul, összesimul
A szívünk is — jól vigyázz!
Ne menj tovább, itt maradj —
Pitypalatty!
Pitypalatty!

A népdalkomponisták be jó aratásra lelnek ebben a kötetben!

Ime egy mutatóvány a „Romlott Magyarország“ ciklusból:

Nem, nem ott van a nép,
Hol az a sok cseléd:
Labancz lakomákon;
Nem ott van a nemzet,
Hol a dicső rendek:
Uri lényaláson.

A hű nép kesergőn
Ott bolyong az erdőn
Tátongó sebével,
Csak nyomorát érzi,
Ezer tüske vérzi
S befödi az éjjel.

Ott vérzik a nemzet
A vad rengetegnek
Sűrű sötétjében —
Nem bizik már másban,
Egyedül magában
Meg az istenében.

Ha magát nem hagyja,
Ha isten akarja:
Eljön a jövődő —
Iszonyodva látják:
Mozdulnak a szálfák,
Megindul az erdő.

A Kuruczvilág sorozat egykedves notája a

Dunántúl:

Van egy hamis korcsmárosné
Dunántul,
Megcsókolja azt a legényt magátul,
Dunántul, magátul.

Rózsákból van a korcsmája
Dunántul,
Az arca is, az ágya is rózsákból,
Dunántul, rózsákból.

Ha labancz jön, s barangol a
Dunántul,
Rossz kedvében a menyecske elájul,
Dunántul, elájul.

De ha kurucz táboroz a
Dunántul:
Föltámad a halálbul rózsástul,
Dunántul, rózsástul.

No még a „Bujdosókból“:

Bujdokolva járok
Bérczet, rónaságot,
Vadon erdőséget!
Rongyos a dolmányom,
Köny csurok orczámon,
Sir bennem a lélek.

Nem kérek én tőled
Termő nagy mezőket,
Édes szülő hazám —
Csak egy kicsi helyet,
Hova a fejemet
Bétkén lehajthatnám.

A gyönyörű tartalomnak megfelel az a diszes és sok tekintetben eredeti külső forma, amelyben az „Athenaeum“ Endrődi Sándor könyvét a könyvpiacra bocsátotta. És semmi kétség benne, hogy sokan veszik majd a kötetet ajándékképpen ismerőseiknek meg maguknak.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

